

CRKVENI MOLITVENIK

NOVO IZDANJE U LJUBLJANI, 2020.

U Ljubljani je prvi put nakon 1930. godine izašlo novo izdanje *Crkvenog molitvenika* (2020). Uredio ga je (prof. dr.) Slavko Krajnc, lektorirala ga je Marija Bratina, a priloge s notama uredio je (dr.) Matej Podstenšek. Na 376 str. u deset poglavlja nalazi se tekstualna i notna građa. Knjiga je manjeg formata, 15 x 21 cm te nam donosi nivelaciju spomenute tematike, raspored sadržaja i izraza u skladu s aktualnom crkvenom godinom te, uz neke manje dijelove, i notne zapise. Drugo izdanje donose Slovenska škofovska konferenca i izdavačka kuća Družina, d.o.o. iz Ljubljane. Cijena: 35 € (= oko 265 HRK). Pripremila ga je Slovenska liturgična komisija.

Sadržajem i oblikom moderan jezik i brojne dodatne pjesme s notama glavne su značajke tog novog ili, točnije, obnovljenog *Molitvenika*. Prema postojećim uputama u šest točaka (str. 7 - 9), najčešća upotreba *Crkvenog molitvenika* je: za voditelje bogoslužja i pobožnosti (svćenike, đakone i laike), za usrdnije slavlje zajedničke molitve i najavu jake veze s euharistijom: neka od nje polaze i narod prema njoj vode. Na prvom su mjestu *Molitve za svaki dan* (I., 11-76), *Molitve u pojedinim liturgijskim vremenima s prvim notnim fragmentom napjeva Aleluje u monostihu* (II., 79-114), *Križni put* (III., 117-158), *Služba svjetla* (IV., 161-184), *Litanije* (V., 187-237), *Obred euharistijskog izlaganja i blagoslova* (VI., 239-251), *Odrješenja* (VII., 253-256), *Obnova krsnih zavjeta* (VIII., 259-264), *Nedjeljni blagoslov vode* (IX., 267-273), *Notni dodatak - Litanije* (X., 277-321), *Napjevi i pjesme* (323-355), *Molitva za papu* (357-363), *Blagoslov na četiri strane svijeta (uz tijelovsku pro-*

cesiju; 365) i *Sadržaj po naslovima* (368-371), *Abecedni popis molitava* (372-375) i *Popis odlomaka iz Svetog pisma* (376).

Već u tekstualnim, molitvenim *litanijama*¹ poseban naglasak stavlja se na glazbu i pjevanje, koji su vrlo bitni i redovito se koriste u bogoslužju. Ovdje osobito vrijedi da »... tko pjeva, dvostruko moli.« Taj dio (tekstualnih) *litanija* pojavljuje se

¹ Gr.-lat. zazivi, oblik molitve u kojem se molbama obraćamo Bogu izravno ili preko svetaca; uzorak tih molitvi možemo naći već u Starom zavjetu Svetog pisma, a u kršćanske obrede došle su preko *mišne* iz židovskih molitvenika i preko *Kyrie eleison*. U molitvi se izmjenjuju predmolitelj, odnosno pjevač, i narod koji uzvraća odgovorima po obrascu. U Katoličkoj Crkvi koriste se zazivi upućeni i Bogu i svecima (npr. *litanije* svih svetih, lauretanske *litanije*). Na jednak se način koriste i u Anglikanskoj i Luteranskoj Crkvi (ali bez zaziva svecima). U Pravoslavnoj Crkvi *litanije* se zovu *ektenije*. Jednoglasne *litanije* sastoje se od recitativnih obrazaca, u srednjem vijeku ponekad obogaćenih melizmima. U višeglasnim *litanijama* (od 16. st. nadalje) izmjenjuju se *koral* i *cantus firmus* (= tzv. stalna, fiksna melodija; O. d. Lasso), ili je *cantus firmus* prekomponiran (G. P. d. Palestrina).

daruje na križu ljubezni za življenje. Molimo te, Kristus, in te hvalimo.

O: Ker si s svojim križem svet odrešil.

MOLITVE V VELIKONOČNEM ČASU

Velikonočna procesija

Ni velikonočnega praznovanja brez velikonočne procesije, ki je ob dobri pripravi izpoved vere v vstalega Zveličarja in izraz velikonočnega veselja. Procesijo opravimo na velikonočno jutro, pred slovesno mašo ali po maši velikonočne vigilijske.

Obred vstajenja se začne pri Božjem grobu pred izpostavljenim Najsvetejšim. Duhovnik in ministranti pokleknejo in skupaj z verniki tiho počastijo Najsvetejše. Ko duhovnik Najsvetejše pokadi, odstrani tančico in obrnjen k ljudem trikrat zapoje, vsakokrat višje:

Zbor in ljudstvo trikrat odpoje.

Duhovnik (diakon, pevec, zbor) začne vstajenjsko pesem, npr. Zveličar naš je vstal iz groba, ki jo zbor ali vse ljudstvo nadaljuje. Procesija se razvije po krajevni navadi. Upošteva-
mo različne možnosti, s katerimi slovensko ljudstvo izraža velikonočno vero in veselje.

Slika 1: Aleluja iz Velikonočne procesije

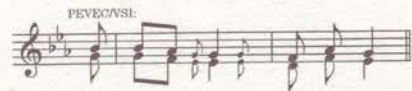
u Litanijama, Marijanskim antifonama² ... (str. 187-273), pa sve do Notnog dodatka (277-363), gdje su glazba i glazbena umjetnost u kontekstu bogoslužja predstavljene u najširem značenju. U Litanijama (kako u tekstu, tako i u notnom zapisu) vidimo i izravno čujemo Litanije Majke Božje kao jednostavan napjev, kao i Jaganjac Božji (za solista i za zbor), sjemenišni napjev, karlobaški³ i asiški⁴ na-

² Grč. odgovor. Kratak napjev u ranokršćanskoj liturgiji kojeg su od 4. st. izvodili pri antifonalnom pjevanju psalama prije i nakon svakog stiha. Postoji ih oko 1000 i svi su varijante samo 40 osnovnih tipova melodija. Postoje i antifone koje se ne vežu uz psalam, npr. kasnosrednjovjekovne marijanske antifone ili misne antifone: ofertorij i *communio*, kod kojih su, osim u rekvijemu, nestali svi stihovi psalma. U *introitu* je ostao jedan stih psalma, kojeg okružuje *antifona*.

³ Iz Karlobaga (Hrvatska), na jadranskoj obali i padinama Velebita.

⁴ Iz Assisija, grada u Italiji, rodnog mjesta Franje Asiškog, u pokrajini Umbrija.

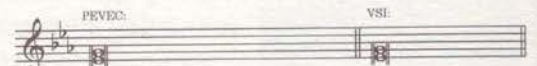
1. Litanije Božje Matere – preprosti napjev

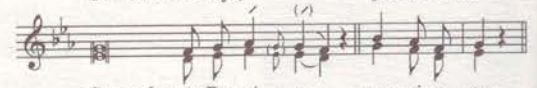
Go - spod, u - smi - li se.
Kri - stus, u - smi - li se.
Go - spod, u - smi - li se.
Kri - stus, sli - ši nas.
Kri - stus, u - sli - ši nas.

Bog O - če ne - be - ški, u - smi - li se nas.
Bog Sin, O - dre - še - nik sve - ta, u - smi - li se nas.
Bog Sve - ti Duh, u - smi - li se nas.
Sveta Troji - ca, en sam Bog, u - smi - li se nas.

Sveta Marija, prosi za nas.
Sveta Mati Božja, prosi za nas.

Sveta de - vic De - vi - ca, pro - si za nas.

Mati Kristusova
Mati Cerkve
Mati milosti Božje

Slika 2: Litanija Božje Matere

pjev, napjev Srca Isusova (dva puta), napjev svih svetih (više puta), zazivi (više puta) i akvilejski⁵ napjev. U pitanju je suvremena notografija, koja u obzir uzima sva suvremena pravila zapisivanja glazbe, a u nekim slučajevima su note zapisane u stilu *korala*.⁶

Sljedeće (notno) poglavlje – *Napjevi i pjesme* – donosi nam sličan sadržaj. Početak je jednak kao u prethodno spomenutom (nepotpunom) notnom zapisu. Slijede zapisi pjesama *Veni, creator Spiritus, O dođi, Stvorče, Duše sveti* (iz njemačkog Kemptena, 10.-11. st.), *Pange lingua, Tantum ergo, Usta moja uzdižite, Divnoj dakle*,⁷ (dva puta; 12. st.), euhari-

⁵ Iz Akvileje, povijesnog mjesta u sjeveroistočnoj Italiji, gdje se Soča uljeva u Jadransko more (it. Aquileia).

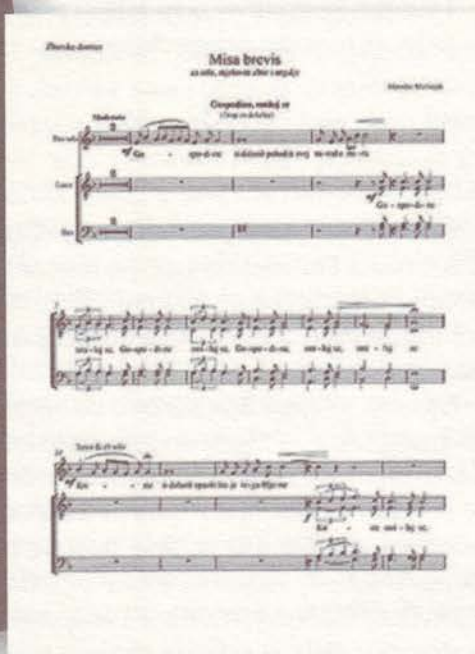
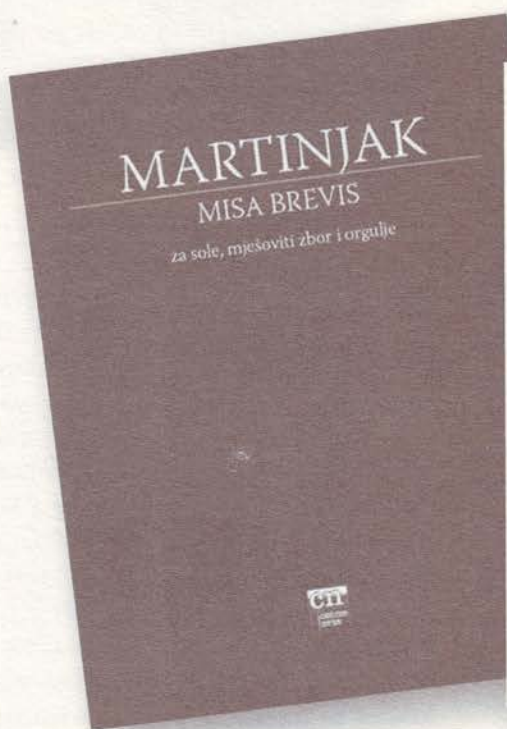
⁶ Note koje služe samo za označavanje melodije, bez notnih vrijednosti i taktirnih crta.

⁷ Slov. V *zakramentu*; sakrament - sveti čin, npr. krštenje, ili sveti predmet u kršćanskoj liturgiji.

stijske himne *Adoro te devote* i *Klanjam ti se smjerno* (obje Pariz, 1697.), *Vsa lepa si Marija* slovenskog skladatelja Lojza Mava (1898.-1977.), te još jedna – za deveticu uoči blagdana Bezgriješnog začeca Blažene Djevice Marije (*Cantus selecti*, 1949.), zatim adventska i božićna *Marijina antifona Alma Redemptoris Mater*, te korizmena *Ave Regina caelorum* (obje iz *Antiphonale Monasticum*, 1995., kao jednostavni napjevi), uskrsnja *Regina coeli* (iz 12.-16. st.; *Antiphonale Monasticum*, 1995., kao jednostavni napjev), *Salve Regina* za liturgiju kroz godinu (po Henryju du Montu iz 17. st.; *Antiphonale Monasticum*, 1995, kao jednostavni napjev), zahvalnica *Te Deum laudamus*,

jednostavni napjev (*tonus simplex*; 4.-11. st.) i 16. po redu u ovom djelu, zahvalnica *Hvala vječnom Bogu* (Lüneburg, 1686. i Beč, oko 1776.). Kao posljednji u tom djelu, u poglavlju *Molitva za papu*, objavljeni su jedan jednostavni i jedan svečani napjev.

(Slovenski) *Crkveni molitvenik* na svega 376 stranica donosi nam 180 stranica glazbe, odnosno notnih zapisa, što samo potvrđuje ulogu glazbe i pjevanja (a cappella – bez pratnje, te s pratnjom) u katoličkom bogoslužju kroz cijelu crkvenu godinu. Nemali ili zamalo jednako vrijedan dio posla kao i urednik S. Krajnc obavio je autor i urednik notnih priloga M. Podstenšek.

MISA BREVIS

Misa brevis druga je po redu skladba u okviru projekta Canticum novum koji želi ponuditi skladbe za misni ordinarij ili ono što se naziva »misa« koje će biti po mjeri današnjeg liturgijskog promišljanja i slavlja, prilagođene zahtjevima crkvenih propisa o crkvenoj glazbi. Skladbe su stoga pisane u jednostavnom stilu i primjerene župnim zborovima, čime se želi omogućiti da u liturgiji sudjeluje čitava zajednica. Misa brevis za sole, mješoviti zbor i orgulje sadrži pjevane dijelove mise Gospodine, Smiluj se, Slavu, Svet i Jaganjče Božji.